

**Британска перцепција жена са Балкана и њихове женствености у дугом 19.
веку**

The British and Balkan Woman: British Perceptions of Balkan Women and Their Femininity in the Long Nineteenth Century (1789–1914) / Melina Rokai. – Београд: Ћигоја штампа, 2017 – 493. ISBN 978-86-531-0285-2

Монографија *The British and Balkan Woman: British Perceptions of Balkan Women and Their Femininity in the Long Nineteenth Century (1789–1914)* ауторке Мелине Рокаи настала је као резултат истраживања у оквиру пројекта *Модернизација Западног Балкана*, који подржава Министарство просвете, науке и технолошког развоја Републике Србије, и бави се питањем британске перцепције жена са Балкана и њихове женствености у деветнаестом веку. Циљ ове монографије јесте да укаже на шири историјски контекст у оквиру којег је слика жене одраз читавог спектра културних стереотипа повезиваних са балканским просторима.

The British and Balkan Woman књига је која у сваком погледу заслужује пажњу: реч је о темељном истраживачком подухвату који за свој предмет узима занимљиву, а у неким сегментима и контроверзну, тему перцепције балканске жене из угла једног, по својим културним обележјима сасвим супротног миљеа, као што је британски.

Студија се састоји од увода, десет поглавља, закључка, са напоменама на крају књиге и библиографијом. Своје истраживање Мелина Рокаи заснива на чврстој теоријској основи, позивајући се на студије о оријентализму и балканизму,¹ док основне изворе представљају многобројни текстови чији су аутори били писци, дипломате, војници, истраживачи, новинари, туристи и други путници оба пола који су посећивали Балкан и о њему *извештавали* читаоце у својој земљи. Ауторка не анализира само путописе у дословном смислу те речи него и све друге списе који сведоче о перцепцији жене на

Балкану, као што су чланци из новина и часописа, дипломатска кореспонденција и многи други документи.

Прва три поглавља баве се деконструкцијом техника које су аутори, описујући жене из овог региона, користили у стварању слике о Балкану. Виђене као неопходни део геополитике једне културе, жене са Балкана остављају снажан утисак на британске посетиоце који их посматрају или кроз призму оријентализма или са становишта модернизације. Ауторка препознаје технике темпорализације, десексуализације и виктимизације у стварању слике жене из региона, и успева да поткрепи своје тезе у сваком од поглавља надовезујући се на претходно, што учвршћује структуру књиге и приближава тематику читаоцу. Поговља од четвртог до осмог посвећена су појединачно перцепцијама Гркиње, Румунке, Српкиње, Бугарке и напослетку Албанке, а баве се променама у перцепцији жене са Балкана код британских посетилаца у периоду од касног осамнаестог века до раног двадесетог века.

Мелина Рокаи ова поглавља конципира тако да илуструју перцептивну промену у кораку са модернизацијом – она прво анализира слику жене стварану почетком осамнаестог века, засновану на физичком изгледу, националној ношњи и моди, моралним стандардима и понашању у друштву, да би се касније бавила перцепцијом жене на путу ка модернизацији и еманципацији.

Крајем деветнаестог века расте интересовање за Балкан, што је значило да су путници, углавном дипломате и њихове жене, имали прилику да сусретну и жене владарке у независним балканским државама које су, по неким изворима, биле управо покретачи, али и представници модернизације друштва. Ауторка се у деветом поглављу бави перцепцијом српских краљица и принцеза из династије Обреновић, црногорских принцеза, грчких и румунских краљица и принцеза, као и истакнутих жена са Балкана који су биле припаднице виших класа. Студију заокружује десето, уједно и најинтересантније поглавље, у ком се анализира перцепција жене са Балкана из перспективе Британки. Иако позиција жене у Британији није тема студије, ауторка приближава читаоцима „интелектуални пртљаг” са којим су Британке долазиле на Балкан и који неретко кроз њихов наратив између редова говори више о култури посматрача него о култури посматраног. Између осталог, ова књига је и из тог разлога релевантна за британску читалачку публику.

Значај ове монографије лежи у опширном истраживању које је ауторка спровела детаљно анализирајући обиман корпус. Студија не само да доноси велику количину података о периодукоји обухвата, прикупљених из најразличитијих извора, већ и систематично обрађује овај материјал тако да успева да обједини различите аспекте перцепције жене са Балкана и да их уз то упореди са перспективом посматрача и идејама о тадашњој перцепцији региона. На тај начин, ауторка успева да у потпуности хронолошки обради једно сложено историјско и културолошко питање, тако да и читалац који није нужно упознат са овом тематиком може да прати анализу материјала и синтезу закључака, у чему помаже и детаљна библиографија. Књига је писана концизним стилем и на енглеском језику, како би била доступна широј научној јавности.

---

¹ Саидов *Оријентализам* (E. Said, *Orientalism*, New York: Pentheon, 1978.) код нас у преводу Дринке Гојковић, Београд: Библиотека XX век, 2000; и *Имагинарни Балкан* Тодорове (M. Todorova, *Imagining the Balkans*, Oxford: Oxford University Press, 1997) код нас у преводу Драгане Старчевић и Александре Бајазетов-Вучен, Београд: Библиотека XX век, 2000.

Milica Abramović

Faculty of Philology

University of Belgrade

British Perceptions of Balkan Women and Their Femininity in the Long Nineteenth Century